

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Dokumenty muzyczne w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Author: Bogumiła Warząchowska

Citation style: Warząchowska Bogumiła. (2013). Dokumenty muzyczne w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. "Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy" (2013, nr 3, s. 119-132).

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

BOGUMIŁA WARZĄCHOWSKA
Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

DOKUMENTY MUZYCZNE W BIBLIOTECE TEOLOGICZNEJ UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO W KATOWICACH

Wstęp

Analizując zagadnienie zbiorów muzyki kościelnej w Bibliotece Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego, w pierwszej kolejności należy odnieść się do ważniejszych dokumentów normatywnych w zakresie muzyki ubiegłego i obecnego stulecia wydanych przez Stolicę Apostolską¹. One wytyczają kierunek wytwarzania, gromadzenia i rozpowszechniania literatury muzycznej w różnych typach bibliotek, a zwłaszcza w bibliotekach kościelnych. Od zarania dziejów Kościół dbając o oprawę sprawowanych obrzędów i godny kształt uroczystości liturgicznych, korzystał z różnych rodzajów muzyki, zwłaszcza śpiewu i odpowiednio dobranych instrumentów, nadających nabożeństwu uroczystego charakteru. W ślad za dokumentami wydawanymi przez Stolicę Apostolską pojawiały się zalecenia, dyrektywy i instrukcje związane z muzyką kościelną opracowane przez

---

¹ Dokumenty Stolicy Apostolskiej: *Moto Proprio. O muzyce kościelnej Piusa X* wydane 22.11.1903 r.; *Konstytucja Apostolska papieża Piusa XI o coraz gorliwszym popieraniu liturgii, śpiewu gregoriańskiego i muzyki kościelnej* z 20.12.1929 r.; Pius XII Encyklika *Mediator Dei* wydana w 1947 r.; Tenże: Encyklika *Musicae sacrae disciplina* wydana w 1955 r.; *Instrukcja św. Kongregacji obrzędów o muzyce sakralnej i liturgii według wskazań encyklik Piusa XII Mediator Dei i Musicae sacrae disciplina* wydana w 1958 r.; *Konstytucja Soboru Watykańskiego II o liturgii świętej Sacrosanctum Concilium* ogłoszona 4.12.1963 roku.; *Instrukcja św. Kongregacji Obrzędów o muzyce w świętej liturgii. Musicam sacram* ogłoszona 5.03.1967 r.; *Wprowadzenie ogólne do Mszału Rzymskiego*. Wyd. 1. 1970 r. *Mszał Rzymski*. Wyd. 2. popr. [Wprowadzenie do Mszału zostało szczegółowo omówione w dokumencie]: *Instrukcja Episkopatu Polski dla duchowieństwa w związku z wydaniem nowego mszału ołtarzowego*. W: *Wybrane materiały źródłowe do wykładów z liturgii mszy św.* Katowice 1987; *Ogólne wprowadzenie do Liturgii Godzin* z 11.04.1971 r.; *Pismo skierowane do biskupów dotyczące śpiewu gregoriańskiego w języku łacińskim* wydane na Wielkanoc w 1974 r.; *Instrukcja. Koncerty w Kościołach* z 5.11.1987 r.; *List okólny o przygotowaniu i obchodach Świąt Paschalnych* z 16.01.1988 r.

Episkopat Polski². Wraz z upływem czasu, zwłaszcza w obliczu uwarunkowań historycznych i przemian politycznych dotyczących ziem polskich, muzyka instrumentalna i śpiew z towarzyszeniem organów upowszechniły się w polskim Kościele i były często wyrazem patriotyzmu oraz pielęgnowania mowy ojczystej.

Ważny wkład w rozwój muzyki kościelnej mają rozporządzenia wydawane przez lokalnych biskupów i wprowadzane w Kościele diecezjalnym³, a także w życie każdej wspólnoty parafialnej. Należy podkreślić, że w praktyce podstawowe znaczenie dla Kościoła diecezjalnego miały dokumenty ordynariusza publikowane na łamach „Wiadomości Diecezjalnych” [Hudek, 2005, s. 53–78]. W jedności z Kurią Rzymską i Episkopatem Polski w diecezji katowickiej biskup miejsca w 1972 r. zwołał Synod, który „zgodnie z duchem Soboru Watykańskiego II wyrósł nie tylko z troski o Kościół na Śląsku, o tę jego część, w której znajduje się Diecezja Katowicka, z troski o jej teraźniejszość i przyszłość, ale także z poczucia odpowiedzialności doczesnej i wiecznej za człowieka mieszkającego na tym terenie” [Wiara 2012, s. 112]. Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej wydano w 1976 r., a wśród wielu zaleceń i postanowień podkreślono, że „Muzyka i śpiew kościelny, jako integralne części liturgii, wyrażające treści, których słowa w pełni oddać nie mogą, przyczyniają się do nadania jej akcentów serdeczności, służą zjednoczeniu wiernych i podkreślają uroczysty charakter obrzędów świętych” [Wiara, 2012, s. 82]. Uznano równocześnie, że z uwagi na to, że muzyka jest nie tylko dopełnieniem istoty liturgii, ale również formą zjednoczenia zgromadzonych wiernych, wzrasta jej rola i znaczenie w życiu chrześcijańskim.

Wczytując się w tekst Uchwał Synodalnych, należy pamiętać, że „Bogate zwyczaje diecezji należy w tym duchu dalej rozwijać, pielęgnując zwłaszcza wspólny śpiew całego Ludu Bożego, stanowiący jedną z cech specyficznych pobożności śląskiej” [Wiara, 2012, s. 83]. Warto zauważyć znaczący wkład Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej, sprawującej pieczę nad wypracowanymi i pielęgnowanymi tradycjami kultury muzycznej tego regionu [Kaszuba, 2005, s. 81–101]. Wskazania Kościoła diecezjalnego, zwłaszcza postanowień I Synodu diecezji katowickiej oraz Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej stanowiły więc konkretną pomoc duszpasterską dla duchowieństwa, nadawały kierunek i były wsparciem dla osób tworzących kulturę muzyczną w kościele na Śląsku.

² Dokumenty Episkopatu Polski: *Dyrektywy Episkopatu Polski w związku z instrukcją św. Kongregacji Obrzędów o muzyce sakralnej i liturgii* ukazały się 15.09.1962 r.; *Instrukcja Episkopatu Polski o muzyce liturgicznej po Soborze Watykańskim II* ukazała się 8.02.1979 r.; *Instrukcja Episkopatu Polski w związku z wydaniem nowego mszału ołtarzowego* z 11.03.1987 r.

³ Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. *Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej*. Katowice 1976.

Zbiory muzyczne w Bibliotece Teologicznej

Biblioteka Teologiczna (dalej BT) jest największą biblioteką specjalistyczną w systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego (UŚ). W Bibliotece gromadzona jest literatura teologiczna i z dziedzin pokrewnych, takich jak: filozofia, socjologia, pedagogika, psychologia, etyka, nauki społeczne, historia, archiwistyka, dziennikarstwo, sztuka i muzyka [Warząchowska, 2008, s. 327–340]. Profil zbiorów kształtują dyscypliny uprawiane na Wydziale Teologicznym oraz badania prowadzone przez pracowników naukowych i studentów. Badania naukowe i zajęcia dydaktyczne w zakresie muzyki i liturgiki odbywają się na Wydziale zgodnie z programem studiów w ramach Zakładu Liturgiki i Homiletyki, w Zakładzie Historii Kościoła na Śląsku oraz w Zakładzie Teologii Pastoralnej i Historii Duszpasterstwa.

Należy nadmienić, że spośród sześciu wydziałów teologicznych funkcjonujących w Polsce na państwowych uniwersytetach tylko Wydział Teologiczny Uniwersytetu Opolskiego od 2010 r. kształci studentów na kierunku muzykologia [Grabińska, 2012, s. 39–58]. Na pozostałych wydziałach teologicznych gromadzona jest literatura muzyczna z myślą o studentach głównie teologii pastoralnej w ramach zajęć z liturgiki [Darowska, 2012, s. 89–8]. Natomiast w Katowicach studenci mogą poszerzać zainteresowania i rozwijać talenty muzyczne na Wydziale Artystycznym UŚ z siedzibą w Cieszynie oraz w Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego, korzystając tu z dobrze zaopatrzonej Biblioteki Głównej [Bias, 2012, s. 295–302].

Wśród rozległych interdyscyplinarnych dziedzin wiedzy literatura muzyczna zajmuje w zbiorach Biblioteki Teologicznej poczesne miejsce. W liczącej ponad 150 tys. woluminów księżnicy ok. 5% stanowią muzykalia. Dokumenty muzyczne tworzą: stare druki, literatura dziewiętnasto- i dwudziestowieczna oraz prace wydawane współcześnie. Na kolekcję muzyczną składają się mszały, księgi liturgiczne, modlitewniki i śpiewniki, czasopisma, nuty, podręczniki, opracowania, dysertacje i źródła elektroniczne. Najcenniejszy i dość obszerny zbiór muzyczny tworzą druki dziewiętnastowieczne. Warto wymienić: *Cantus Chorales: juxta missale, breviarium, graduale, antiphonarium, mituale et pontificale romanum ac proparium Wratislaviense ad usum praeipue Ecclesiarum Parochialium collecti, iussu et auctoritate... Henrici Poester... editi, Wratislaviae Cancellaria Episcopalis, 1866*, oraz *Chorał czyli zbiór melodyi kancjonału katolickiego ks. A. Janusza używanego na Śląsku i w Galicji ułożony na cztery głosy do grania na organach i śpiewania* wydany w 1873 r. w Lipsku.

Wiele cennych wskazówek dla wiernych zawierały prace kapłanów i katechetów. Nauczyciel religii Piotr Paliński w książce *Liturgika katolicka, czyli wykład świąt, obrzędów i zwyczajów naszego świętego Kościoła* wydanej w 1909 r. drukiem G. Jalkowskiego tak pisał: „każdy sumienny rodzic, ojciec

i matka, uważać to sobie będzie za święty obowiązek, aby w każdą niedzielę i święto po południu (najlepiej po temu czas po obiedzie przed nieszporama), sam albo przez jedno z dzieci swoich po kolei głośno, wyraźnie i gładko kazał odczytać to, co w rozkładzie tym na odnośny dzień do czytania wyznaczone. Po skończonym czytaniu odpytaj się tego, co ci dziecko czytało, a potem każ innemu z twoich dzieci przeczytać pieśń kościelną, ale z uwagą, gładko i wyraźnie. Skończywszy czytanie i dawszy do pieśni potrzebne objaśnienie, zaśpiewaj ją wspólnie z twą rodziną” [Paliński, 1903, s. 409].

Przedstawione przez Palińskiego propozycje i postulaty dotyczące przeżywania liturgii niedzielnej w katolickiej rodzinie z początku dwudziestego wieku są w pełni aktualne i dzisiaj.

Księgi liturgiczne pełniły i pełnią nadal ważną funkcję w życiu Kościoła, służąc do odprawiania liturgii, nabożeństw i modlitw. Największą ze wszystkich ksiąg liturgicznych jest mszał, który zawiera *ordinarium missae* – części stałe i *proprium missae* – części zmienne [Reginek, 2006, s. 49]. Na przestrzeni lat ukazało się wiele wydań mszałów wznawianych, zmienianych, poprawianych i aktualizowanych. W BT znajdują się różne edycje mszałów, wykorzystywane w procesie dydaktycznym głównie przez studentów teologii pastoralnej i do badań naukowych pracowników Zakładu Liturgiki i Homiletyki. Wśród zgromadzonych druków są wydania najstarsze, do których zaliczamy: *Missae Romanum ex decreto Sacrosancti Concilij Tridenti Restitutum P Pont. Max. Iussu editum et Clementis VIII. Primum, nunc denuo Urbani pap Octavi auctoritate recognitum* Paris 1640, oraz *Missae Romanum ex decreto Sacrosancti Concilij Tridenti Restitutum* (Vratislavia 1711). Współczesne wydania mszałów to: *Missae Romanum ex decreto SS Concilij Tridenti Restitutum Summorum Pontificum Cura Recognitum* (Vaticanis 1962). Następne wydanie w języku polskim: *Mszal rzymski łacińsko-polski* (Paryż 1968) oraz *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich wydanie studyjne* (Warszawa 1978) i *Mszal Rzymski dla Diecezji Polskich wydanie studyjne. Msze własne o świętych. Dodatek III* (Poznań 2011). Mszały te w zbiorach BT najczęściej są w jednym egzemplarzu, ale często bywa tak, że drogą darów wpływają te same tytuły od różnych ofiarodawców, dzięki czemu wieloegzemplarzowe druki mogą być wykorzystane podczas zajęć dydaktycznych i ćwiczeń praktycznych studentów teologii pastoralnej.

W grupie liturgicznych dokumentów muzycznych odnotować należy antyfonarze⁴ – zbiory antyfon z najstarszymi śpiewami liturgicznymi, gra-

⁴ *Graduale sacrosanctae romanae Ecclesiae : de tempore et de sanctis*. Duesseldorf 1908; *Heilige Gabe. Begleittexte zum Offertorium. Aus dem Antiphonar der römischen Kirche*. Hrsg. T. Michels, A. Wintersig. Berlin 1926; *Graduał karmelitański z 1644 roku o. Stanisława ze Stolca*. Red. B. Harassek, Z. Olszewska. Warszawa 1976; M. Popowska *Graduał maryjny ms. 42 Jana Olbrachta w tradycji krakowskiej: studium źródłoznawcze*. Częstochowa 2003; I.H. Siekierka: *Oficjum rytmiczne św. Franciszka z Asyżu: restytucja muzyczna*. Kraków 2006.

dualy⁵ – księgi z nutami i tekstami śpiewów mszy oraz psalterze⁶ – zbiory psalmów Starego Testamentu opracowane do użytku liturgicznego.

Obszerny zespół dokumentów stanowią modlitewniki z pieśniami na poszczególne dni, niedziele i święta, wykorzystywane w zgromadzeniach zakonnych, stowarzyszeniach katolickich, przez osoby duchowne i wiernych świeckich. Z kolei książeczki do nabożeństwa służyły pojedynczym osobom i rodzinom katolickim jako przewodniki do poznawania nauki wiary i szerzeniu kultu maryjnego poprzez rozważania liturgiczne i pieśni religijne. Przykładem takiego przewodnika może być dwutomowa praca Szymona Kozłowskiego⁷ *Rok kościelny czyli książka domowa dla katolików* (Wilno 1870), a także *Książeczka do nabożeństwa dla Polek*, wydana w Krakowie w 1836 r., w której zaznaczono modlitwy i śpiewy na najważniejsze nabożeństwa liturgiczne w roku, akcentując przy tym uroczystość Bożego Narodzenia, Wielkanocy, Zesłania Ducha Świętego oraz Bożego Ciała, uwzględniając nieszpory, hymny, pieśni do Najświętszego Sakramentu oraz śpiewy procesyjne. W uzupełnieniu dla tej formy pobożności i zewnętrznego świadectwa wiary wydany został przez Tomasza Cieplika w Bytomiu w 1924 r. *Zbiór pieśni kościelnych i nabożnych oraz pieśni dla członków Kongregacji Marjańskiej, Straży Honorowej, Przenajświętszego Oblicza Pana Jezusa, świętego Antoniego itd., których melodie znajdują się w pięciu częściach „Zbioru pieśni religijnych” ułożonych na cztery głosy do grania na organach*. Natomiast dla pokrzepienia pogrążonych w smutku i żałobie wydano *Nabożeństwo żałobne czyli pieśni i modlitwy przy pogrzebie dzieci i dorosłych z nabożeństwem na Dzień Zaduszny*, a także na czas refleksji i zadumy *Nabożne pieśni, które przy gromadnym odprawowaniu różańców tak błogosławionej Panny Maryjej, jak też Najświętszego Imienia Jezus śpiewane być mogą* – wydanie fototypiczne druku z 1643 r.

Bogaty zbiór druków zwartych stanowi muzyczna literatura informacyjna, którą tworzą encyklopedie, słowniki, bibliografie, biografie, informatory, katalogi i przewodniki. Na uwagę zasługuje: *Podręczna encyklopedia muzyki kościelnej* opracowana przez ks. Gerarda Mizgalskiego, wydana w Księgarni św. Wojciecha w Poznaniu w 1959 r. Interesującą pozycją jest *Słownik jezuitów muzyków i prefektów burs muzycznych* opracowany przez Ludwika Grzebienia i Jerzego Kochanowicza, wydany w Krakowie w 2002 r.

⁵ *Graduale Romanum cum cantu Gregoriano: ex editione vaticana Adamussum excerpto et rhythmicis signis in subsidium cantorum*. Roma 1910; G. Baroffio, E. J. Kim: *Graduale de Sanctis: iuxta ritum sacrosanctae romanae ecclesiae: editio princeps (1614-1615)*. Vatican 2001; G. Baroffio, M. Sodi: *Graduale de Tempore: iuxta ritum sacrosanctae romanae ecclesiae: editio princeps (1614)*. Vatican 2001.

⁶ *Psalterz: układ Psalmów według porządku Nowego Brewiarza Rzymskiego*. przeł. z hebr. Roman Brandstaetter. Warszawa 1970; *Psalterz Biblii greckiej*. Przeł. według wersji Septuaginty, wprowadz. i komentarzem opatrzył ks. A. Tronina. Lublin 1976.

⁷ Kozłowski Szymon Marcin, (1819–1899), bp łucko-żytomierski (1883–1891), potem arcybiskup mohylewski, rektor Akademii Duchownej w Petersburgu, biblista, popularyzator teologii.

przez Ignatianum. Na uwagę zasługuje praca Krystyny Bielskiej *Jan Paweł II w utworach muzycznych. Bibliografia*, wydana w Rzymie w 1987 r. przez Fundację Jana Pawła II i Ośrodek Dokumentacji Pontyfikatu, a także obszerne kompendium Adolfa Dygacza *Święta Barbara w pieśniach: źródła i dokumentacja* wydane w Rudzie Śląskiej w 2004 r. Uwagę przyciąga również praca Janusza Drewniaka *Ksiądz Zbigniew Piasecki: życie, działalność, twórczość kompozytorska*, ogłoszona we Włocławku w 2002 r. oraz praca Tadeusza Przybylskiego *Ks. Antoni Hlond Chlondowski: salezjanin – kompozytor*, opublikowana w Krakowie w 1993 r.

Następną grupę dokumentów muzycznych stanowią opracowania dotyczące historii i teorii muzyki, pedagogiki i etnografii muzycznej, muzyki religijnej, popularnej, instrumentów muzycznych oraz silesiaca muzyczne. Wśród polskich opracowań na uwagę zasługują ponadto: praca zbiorowa pod redakcją Jerzego Pikulika *Muzyka religijna w Polsce. Materiały i studia* wydana przez Akademię Teologii Katolickiej w Warszawie w 1978 r. oraz publikacja Stanisława Dąbka *Twórczość mszalna kompozytorów polskich XX wieku 1900–1995* wydana w Warszawie w 1996 r. przez Wydawnictwo Naukowe PWN. Kolejne studium to zbiór tekstów pod redakcją Krystyny Turek i Bogumiły Miki *Polska muzyka religijna – między epokami i kulturami* wydane przez Uniwersytet Śląski w Katowicach w 2006 r. Należy podkreślić, że „prezentowany tom stanowi rezultat przemyśleń i badań prowadzonych nad polską muzyką religijną z wielorakich perspektyw: muzykologicznej, historycznej, analitycznej, etnomuzykologicznej, folklorystycznej, i socjologicznej” [Turek, Mika, 2006, s. 7]. Dzięki tak obszernej tematyce zebrany materiał służy nie tylko teologom i muzykologom, ale tym wszystkim, którzy są zainteresowani wartościami religijnymi kultury muzycznej.

Kolejne wydawnictwo w zbiorach BT to publikacja przygotowana przez Ireneusza Pawlaka *Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła* (Lublin 2001), przeznaczona – zgodnie z intencją autora – „dla osób zajmujących się muzyką kościelną w Polsce”. Twórca miał nadzieję, że „sięgną po nią dyrygenci scholi, chórów, zespołów wokalnie-instrumentalnych, organiści, kantorzy, duszpasterze, liturgiści, a także wykładowcy muzyki w seminariach duchownych i zakonnych domach studiów oraz adepci przygotowujący się do kapłaństwa. Być może będzie ona pożyteczna dla katechetów, którzy winni posiadać rudymenarną wiedzę z dziedziny muzyki kościelnej” [Pawlak, 2001, s. 44]. Wartościowym opracowaniem jest też obszerne dzieło Roberta Tyrały *Cecyliński ruch odnowy muzyki kościelnej na ziemiach polskich do 1939 roku* (Kraków 2010) z bogatą bibliografią, wyczerpującą archiwalną literaturą źródłową i indeksami. Publikacja powstała w celu przypomnienia sylwetek osób zajmujących się muzyką kościelną oraz z zamiarem ocalenia od zapomnienia kultury, którą tworzył Kościół w obszarze cecylińskiej odnowy muzyki kościelnej na ziemiach polskich do II wojny światowej [Tyrała, 2010, s. 7].

Warto podkreślić, że zagadnienie, którym interesuje się coraz większe grono profesjonalnych muzyków – zarówno badaczy historii, jak też słuchaczy zauroczonych śpiewami cerkiewnymi – dotyczy wielowiekowej tradycji śpiewów liturgicznych rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej. Temat ten został opracowany przez Mirosławę Florczak w książce *Śpiewy liturgiczne Rosyjskiej Cerkwi Prawosławnej. Zarys historyczno-analityczny* (Warszawa 2013). W tej publikacji przybliżono nie tylko kolejne fazy rozwoju śpiewów liturgicznych w Rosji, ale omówiono zarys ich dziejów, pochodzenie, rozkwit na przestrzeni wieków, aż do współczesności.

Ciekawym przedsięwzięciem wydawniczym muzyków i muzykologów ze środowiska krakowskiego jest seria *Pro Musica Sacra*. Dotychczas ukazało się siedem tomów, które dzięki wymianie międzybibliotecznej pomiędzy Biblioteką Uniwersytetu Jana Pawła II w Krakowie a BT znalazły się w śląskiej księżnicy teologicznej⁸. Celem serii jest współpraca Katedry Muzyki Kościelnej UJPII z innymi ośrodkami akademickimi, dla których refleksja nad muzyką kościelną stanowi przedmiot badań i naukowych dociekań, oraz promowanie w Polsce tej formy muzyki, a także pomoc w kształceniu studentów, organistów i kantorów.

Promując muzykę i jej twórców, nie sposób zapomnieć o instrumentach muzycznych i o tych, którzy dbają o ich żywotność, pierwotny kształt i konserwację. Wszyscy oni, włączając dorobek przeszłości do dziedzictwa kulturowego regionu, kraju, chronią te obiekty przed zniszczeniem i zapomnieniem. W grupę publikacji związanych z instrumentami muzycznymi wpisują się prace Juliana Gembalskiego⁹ i Marka Urbańczyka¹⁰ dotyczące organów – instrumentu, który od zarania dziejów towarzyszy muzyce kościelnej. Warto nadmienić, że z inicjatywy J. Gembalskiego powstało przy Akademii Muzycznej w Katowicach Muzeum Organów Śląskich. Jest to jedyne w Polsce muzeum organów piszczałkowych, które kolekcjonuje zabytkowe organy z różnych zakątków Górnego i Dolnego Śląska [Muzeum Organów].

Na szczególną uwagę zasługuje pokaźny zbiór silesiaków, o kompletność którego BT zabiega poprzez dary, wymianę i kupno. Przedmiotem zainteresowań dla wielu śląskich badaczy i obiektem poszerzonych dociekań naukowych są utwory muzyczne, pieśni kościelne, kolędy, pastoralki i szerokie spektrum utworów ludowych. A. Reginek podkreśla „Do zachowa-

⁸ W Bibliotece Teologicznej znajdują się następujące tomy: *Musical Sacrum Promovere*. T. 1. Kraków 2004; *Muzyka w służbie Liturgii*. T. 2 Kraków 2005; *Edukacja muzyczna wyzwaniem współczesności*. T. 3. Kraków 2006; *Perły muzyki kościelnej: chorał gregoriański i „Gorzkie żale*. T. 4. Kraków 2007; *Muzyka organowa dzisiaj: rola i zadania organisty w Kościele*. T. 5. Kraków 2008; *Psallite sapienter*. T. 6. Kraków 2009; *Słowo, dźwięk, muzyka*. T. 7. Kraków 2010.

⁹ J. Gembalski: *Budownictwo organowe na Górnym Śląsku w dwudziestoleciu międzywojennym*. Katowice 1984; Tenże: *Z historii organów w kościołach Bierunia Starego*. Bieruń 1991.

¹⁰ M. Urbańczyk: *Ochrona i konserwacja organów zabytkowych na tle rozwoju sztuki organmistrzowskiej. Wybrane problemy*. Katowice 2011.

nia wśród Ślązaków mowy polskiej w żywym słowie, w czytaniu i w piśmie przyczyniły się w dużej mierze książki modlitewne – zbiory modlitw i pieśni, które często towarzyszyły ludziom wiary przez całe życie, a jednocześnie były ważnym elementem ojcowskiej spuścizny” [Reginek, 2013, s. 190]. Uwagę przyciąga *Nowy brewiarzyk tercyarski podług nowej konstytucji Ojca Św. papieża Leona XIII z dnia 30-go Maja 1883 r. dla Braci i Sióstr III Zakonu św. Ojca Franciszka pod klauzurą nie będących czyli świeckich z dodatkiem różnych stosownych nabożeństw za pozwoleniem zwierzchności duchownej* wydany przez Norberta Bontzeka w Bytomiu w 1892 r. Znane od „zarania dziejów” *Kolędy górnośląskie: czyli opis zwyczajów ludowych w czasie Bożego Narodzenia oraz 32 starych kolęd górnośląskich z melodiami zebranych z ust ludu* opracowane przez Hermana Dónaja w 1925 r. wpisują się w pejzaż kultury muzycznej Śląska. Dla wielu badaczy pieśni i śpiewu śląskiego nie obce jest nazwisko Ludwika Skowronka, z którym nierozzerwalnie łączy się *Droga do nieba* – książeczka do nabożeństwa dla dzieci¹¹ i dorosłych z wieloma pieśniami roku liturgicznego – kilkakrotnie wznawiana, ulepszana i aktualizowana¹².

Obszerną dokumentacją źródłową i informacyjną o śląskiej muzyce jest leksykon zatytułowany *Słownik polskiego śpiewactwa Górnego Śląska* wydany w Katowicach w 2001 r., opracowany przez Rajmunda Hanke, oraz *Słownik biograficzny polskiego śpiewactwa Górnego Śląska dla upamiętnienia stulecia Związku Śląskich Kół Śpiewaczych 1910–2010* tegoż samego autorstwa. Twórca ten jest także autorem licznych prac poświęconych badaniu historii i teraźniejszości śpiewactwa śląskiego¹³. Z jego inicjatywy wznowiono „Śpiewaka Śląskiego”, którego był redaktorem i przewodniczącym Rady Redakcyjnej. Wśród licznych silesiaków zwraca uwagę obszerne opracowanie *Muzyka liturgiczna w Kościele katowickim 1925–2005*. Są to materiały pomocnicze do I Archidiecezjalnego Kongresu Muzyki Liturgicznej wydane staraniem Komisji Muzyki Sakralnej i Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr w Katowicach w 2005 r. oraz praca zbiorowa pod redakcją Antoniego Reginka *Śpiewajmy i grajmy Panu*, publikacja z I Archidiecezjalnego Kongresu Muzyki Liturgicznej, która ukazała się w serii „Studia i Materiały Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” w 2007 r. Warta podkreślenia jest również pozycja przeznaczona dla dydaktyki – *Kształcenie muzyków kościelnych na Śląsku*. Jest to zbiór materiałów z Sympozjum zorganizowanego w Kamieniu

¹¹ L. Skowronek: *Droga do Nieba dla dzieci gotujących się do I Spowiedzi i Komunii świętej*. Racibórz 1920.

¹² L. Skowronek: *Droga do nieba: książka parafialna do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku*. Wyd. 4. Racibórz 1907; *Droga do nieba: książka do nabożeństwa dla katolików każdego stanu i wieku*. Wyd. 1 nowe uzupeł. Warszawa 1955.

¹³ R. Hanke: *Silesia Cantat: dzieje polskiego śpiewactwa kościelnego na Śląsku*. Katowice 1996.

Śląskiem przez Zakład Muzyki Kościelnej Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego z okazji dwudziestolecia studium muzyki kościelnej w Opolu. Praca wydana została przez Księgarnię św. Jacka w Katowicach w 2005 r.

Pokłosiem corocznych konferencji w rocznicę nadania Katowicom praw miejskich, organizowanych przez zespół historyków śląskich jest wydana w serii „Katowice w Rocznice Uzyskania Praw Miejskich” publikacja *Kultura muzyczna Katowic i jej dzieje* pod red. Antoniego Barciała. Jest to obszerne kompendium ilustrujące tradycje muzyczne społeczności lokalnej, a także wkład miejscowych chórów śpiewaczych i orkiestr górniczych oraz udział słynnych twórców i animatorów artystycznych w krzewieniu kultury muzycznej w tym regionie.

W BT gromadzi się również wiele tytułów czasopism zagranicznych i polskich poświęconych muzyce kościelnej i ogólnym zagadnieniom muzyki. Część z nich to tytuły, których edycja zakończyła się w okresie międzywojennym: „Liturgie und Kirchenmusik” (1930–1936), „Musica Sacra. Kirchenmusikal Monatsschrift” (1931–1933), „Muzyka Kościelna” (1931), „Przyjaciel Pieśni” (1936–1939), „Śpiewak. Miesięcznik literacko-muzyczny” (1928–1930), „Śpiewak. Miesięcznik muzyczny” (1934–1935), jak również wydawane współcześnie: „Additamenta Musicologica Lublinsensia” – rocznik Instytutu Muzykologii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II (2005–2010), „Hosanna” – pismo organistów diecezji tarnowskiej (2009–2011), „Liturgia Sacra. Przegląd liturgiczno-muzyczny” – kwartalnik Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego (1995–2011), „Muzyka w Liturgii. Pomoc dla organistów i muzyków kościelnych” (1997–2011), „Ruch Muzyczny” (1959–2001), „Śpiewak Śląski. Organ Oddziału Śląskiego Polskiego Związku Chórów i Orkiestr” (1985–2005), „Życie Muzyczne. Miesięcznik Polskiego Związku Chórów i Orkiestr” (1990–2009).

Tematyka muzyki kościelnej jest obecna również w ogólnopolskich czasopismach teologicznych, wydawanych przed i po II wojnie - zwłaszcza w takich jak np. „Ateneum Kapłańskie”, „Collectanea Theologica”, „Communio”, „Homo Dei”, „Msza Święta”, „Ruch Biblijny i Liturgiczny”. W pismach tych najczęściej omawiano zagadnienia muzyczne w ujęciu historycznym i liturgicznym. Wymienione periodyki to wydawnictwa o charakterze naukowym i popularnonaukowym, a zważywszy na specjalistyczny profil teologiczny, gromadzone są i przechowywane w Bibliotece w kompletnych rocznikach i stale uzupełniane o bieżące zeszyty i tomy.

Odrębną bazę w katalogu Biblioteki Teologicznej stanowią nuty. Przeglądając zawartość bazy, można odnaleźć wydawnictwa nut organowych, fortepianowych, skrzypcowych, zbiory utworów chórальных, gdzie oprócz wydań typu *Mały solfeż: Zbiór ćwiczeń i melodii ludowych do czytania nut głosem* czy *Szkoły na fortepian*, jest *Zbiór pieśni nabożnych*

w cztery głosy na instrumenta dente osadzone dla użytku w Kościele przy procesjach i pielgrzymkach opracowany przez Stanisława Anna-berga i Franciszka Gielnika w 1897 roku oraz czterotomowy *Chorał opolski*¹⁴ czy trzytomowy *Chorał Śląski* opracowany przez zespół Archidiecezjalnej Komisji Muzyki Sakralnej w Katowicach pod naczelną redakcją Reginka i współpracowników. W bazie „nuty” sporo miejsca przeznaczono na bogatą kolekcję śpiewników, zbiorów pieśni i modlitewników. Warto w tym miejscu nadmienić, że modlitewniki dziewiętnastowieczne zostały opracowane przez Damiana Zimonia w książce *Uczestnictwo wiernych we mszy świętej na ziemiach polskich w XIX wieku w świetle modlitewników i podręczników liturgicznych. Studium historyczno-liturgiczne* (Katowice 2008). Praca jest oparta na materiale źródłowym, dzięki czemu mamy wgląd w ok. 300 modlitewników, mszalików i podręczników liturgicznych, a prawie w każdym z tych dokumentów są zestawy pieśni, śpiewów liturgicznych i nut. Uzupełnieniem pracy jest aneks z fotografiami zachowanych modlitewników i podręczników liturgicznych z XIX i początku XX w.

Zgodnie z wytycznymi Kościoła odnośnie do sprawowania Mszy św. wielokrotnie podkreślano, że udział wiernych w liturgii powinien być żywy dzięki zaangażowaniu się przez śpiew liturgiczny i ludowe pieśni sakralne. Praktyka śpiewu została w pełni usankcjonowana przez reformę liturgiczną Soboru Watykańskiego II i zgodnie z jej zaleceniami „należy troskliwie pielęgnować religijny śpiew ludowy, tak, aby głosy wiernych mogły rozbrzmiewać podczas nabożeństw, a nawet w czynnościach liturgicznych, stosownie do zasad i przepisów rubryk” [Sobór, s. 53]. Pomocą w wykonywaniu tych zaleceń miały być kancjonały, zbiory pieśni i śpiewniki. Wśród śpiewników na uwagę zasługuje wydany w Lublinie w 1991 r. *Śpiewnik liturgiczny* zaaprobowany i zalecany przez Komisję Episkopatu Polski przeznaczony do użytku liturgicznego dla kapłanów i wiernych.

Warto podkreślić, że z inicjatywy metropolity katowickiego arcybiskupa Damiana Zimonia został opracowany dla diecezji katowickiej *Śpiewnik Archidiecezji Katowickiej* (ŚAK) wydany przez Księgarnię św. Jacka w 2000 r., a nowa edycja z 2002 r. nosi tytuł *Śpiewnik Kościelny*. W doborze pieśni i śpiewów starano się uwzględnić najważniejsze założenia, takie jak: „utrwalenie wartościowych śpiewów dawnych, tradycyjnych; wprowadzenie pieśni nowych, głównie na podstawie ogólnopolskiego *Śpiewnika Liturgicznego*; przyznanie priorytetu tradycji diecezjalnej utrwalonej w modlitewniku *Skarbiec modlitw i pieśni* oraz w *Chorale do modlitewników śląskich i Chorale opolskim*” [Reginek, 2004, s. 77].

¹⁴ T. 1. *Adwent, Boże narodzenie, Wielki Post, Wielkanoc*. Red. T. Musiałek. Opole 1985; T. 2. *Śpiewy mszalne*. Red. T. Musiałek, J. Waloszek. Opole 1987; T. 3. *Uświęcanie dnia. Święta i nabożeństwa pańskie*. Red. T. Musiałek, J. Waloszek. Opole 1989; T. 4. *Śpiewy ku czci Najświętszej Maryi Panny i świętych pańskich*. Red. J. Waloszek. Opole 1993.

W ostatnim czasie do każdej parafii w archidiecezji katowickiej trafił, w kilkuset egzemplarzach, *Skarbiec pieśni kościelnych* – najnowsze wydanie z 2007 r. które służy wiernym do aktywnego udziału w nabożeństwach liturgicznych i zaangażowaniu się w śpiew kościelny.

Kolejną obszerną bazę tworzoną w BT, interesującą ze względu na problematykę muzyki kościelnej, stanowią „dysertacje”. Należy zaznaczyć, że na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego prowadzi się rozległe badania w zakresie muzyki kościelnej i śpiewu, o czym świadczy ponad sto rozpraw magisterskich, proboszczowskich, licencjackich i doktorskich. Są one rezultatem pogłębionej refleksji i dociekań pastoralnych, duszpasterskich, historycznych i biograficznych w aspekcie muzycznym i muzykologicznym. Przeglądając katalog dysertacji – uwzględniając indeks rzeczowy i indeks słów w tytule – pod hasłem „muzyka”, „śpiewniki”, „nuty”, „pieśni” odnaleźć można wieloaspektowe ujęcie tematu w odniesieniu do muzyki chóralnej¹⁵, liturgicznej¹⁶, kościelnej¹⁷, religijnej¹⁸, organowej¹⁹, inspirowanej psalmami²⁰.

¹⁵ W. Nieszporek: *Działalność chórów kościelnych w ośrodkach miejskich diecezji katowickiej w latach 1945–1975*. Katowice 1984 [mps] Biblioteka Teologiczna; J. Pająk: *Rola i znaczenie chórów, organistów, scholi i zespołów muzycznych w życiu diecezji i parafii*. Katowice 1985 [mps] Biblioteka Teologiczna; E. Rafałowska: *Działalność chórów miasta Ruda Śląska w dziedzinie pielęgnowania muzyki sakralnej*. Katowice 2008 [mps] Biblioteka Teologiczna.

¹⁶ M. Fres: *Chór liturgiczny dziecięcy – młodzieżowy w parafii Najśw. Serca Pana Jezusa i św. Jana Bosko w Katowicach-Piotrowicach*. Katowice 1984 [mps] Biblioteka Teologiczna; P. Winkler: *Śpiew i muzyka w liturgii: krytyczne spojrzenie i możliwość wykorzystania w duszpasterstwie*. Katowice 1988 [mps] Biblioteka Teologiczna; M. Spychała: *Próba poszukiwania genezy chorału gregoriańskiego*. Katowice 2007 [mps] Biblioteka Teologiczna; M. Syzdek: *Chorał gregoriański jako pierwowzór pieśni liturgicznych na podstawie „Śpiewnika kościelnego archidiecezji katowickiej”*. Katowice 2009 [mps] Biblioteka Teologiczna.

¹⁷ J. Waliczek: *Repertuar pieśni kościelnych na Górnym Śląsku w świetle XX wiecznych chorałów*. Katowice 1984 [mps] Biblioteka Teologiczna; V. Mykytyn: *Pieśni bożonarodzeniowe w tradycji Kościoła greckokatolickiego na Ukrainie*. Katowice 2003 [mps] Biblioteka Teologiczna; P. Słaboń: *Repertuar śpiewów wielkopostnych w „Śpiewniku Archidiecezji Katowickiej”*. Katowice 2003 [mps] Biblioteka Teologiczna.

¹⁸ R. Noras: *Inspiracje religijne w twórczości współczesnych kompozytorów środowiska katowickiego*. Katowice 1988 [mps] Biblioteka Teologiczna; A. Piszczek: *Udział śląskich kół śpiewających w krzewieniu muzyki religijnej na przykładzie działalności chórów okręgu tyskiego*. Katowice 1988 [mps] Biblioteka Teologiczna; J. Kraciela: *Pieśń religijna ku czci śląskich świętych w XIX i na początku XX wieku*. Katowice 2008 [mps] Biblioteka Teologiczna.

¹⁹ J. Hampel: *Znaczenie festiwalu „Muzyki organowej w katedrze” i działalności chóru katedralnego dla rozwoju kultury religijnej i muzycznej w archidiecezji katowickiej*. Katowice 2006 [mps] Biblioteka Teologiczna.

²⁰ O. Jasiński: *Psalm jako źródło inspiracji w twórczości muzycznej w ciągu wieków, ze szczególnym uwzględnieniem kompozytorów polskich*. Katowice 2008 [mps] Biblioteka Teologiczna.

Znaczna część badań dotyczy twórców muzyki kościelnej, ich życia i działalności²¹, kształcenia w zakresie muzyki²², ewangelizacyjnej roli muzyki²³ i instrumentów muzycznych²⁴. W omówieniu wymieniono te tytuły prac i ich twórców, które były najbardziej reprezentatywne dla opracowywanych zagadnień i nakreślały kierunek badań naukowych.

Zainteresowanych problematyką muzyki kościelnej na Śląsku – informacjami o jej twórcach, wykonawcach, utworach, materiałach źródłowych, opracowaniach i instrumentach muzycznych – można również odesłać do źródeł elektronicznych. Jednym z nich jest opracowywana od wielu lat baza *E-ncyklopedia Historii Kościoła na Śląsku* [E-ncyklopedia]. Przeglądając hasło „muzyczne życie” lub „biogramy”, natrafiamy na kilkaset opisów bibliograficznych powiązanych ze śpiewem, muzyką, instrumentami muzycznymi – ogólnie ujmując, z życiem muzycznym na Śląsku. To samo dotyczy biogramów wybitnych osobistości ze świata muzyki. To właśnie ze Śląska wyrosło wielu znakomitych organistów i dyrygentów, kompozytorów i twórców pieśni sakralnych. Wśród nich byli księża z archidiecezji katowickiej, m.in. Czesław Domin, Robert Gajda, Wiesław Hudek, Krzysztof Kmak, Angary Tomasz Malina, Romuald Rak, Teodor Rak, Antoni Reginek, Stanisław Sierła, Wiktor Sopora, Witold Ścieszka, Jan Waliczek. Każdemu z nich poświęcono wnikliwe omówienia uzupełnione obszerną bibliografią prac i twórczości.

Kolejnym cennym źródłem jest bibliografia *Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych* [Bibliografia], która powstała dzięki współpracy Federacji Bibliotek Kościelnych Fides z Biblioteką Narodową. Chociaż baza ta jest stale uzupełniana o brakujące roczniki sprzed 1980 r. i o nowe tytuły czasopism teologicznych, to swoim zasobem służy już do poszukiwania literatury również muzycznej dla dydaktyki i badań naukowych w środowisku akademickim.

²¹ S. Stebel: *W trosce o muzykę kościelną – życie, działalność pedagogiczna i kompozytorska Karola Hoppego*. Katowice 1989 [mps] Biblioteka Teologiczna; W. Hudek: *Książd doktor Teodor Rak 1904–1976: duszpasterz i muzyk*. Katowice 1993 [mps] Biblioteka Teologiczna; K. Kmak: *Działalność ks. Roberta Gajdy (1890-1952) na polu krzewienia muzyki religijnej*. Katowice 1997 [mps] Biblioteka Teologiczna; J. Kotisz: *Działalność muzykologiczna i kompozytorska ks. Romualda Raka*. Katowice 1998 [mps] Biblioteka Teologiczna; W. Winkler: *Działalność kompozytorska Józefa Świdra i jego rola w krzewieniu chóralnej muzyki religijnej*. Katowice 2004 [mps] Biblioteka Teologiczna; M. Wyleżek: *Józef Jakac (1911-1995), pedagog, organista, kompozytor i jego działalność w dziedzinie krzewienia muzyki sakralnej*. Katowice 2008 [mps] Biblioteka Teologiczna.

²² R. Gołąb: *Kształcenie organistów w Diecezji Katowickiej*. Kraków 1978 [mps] Biblioteka Teologiczna; K. Nierząd: *Rola śpiewów ku czci Najświętszej Maryi Panny w katechezie dziecka przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej*. Katowice 2003 [mps] Biblioteka Teologiczna.

²³ M. Dubiel: *Piosenka religijna – jej geneza i znaczenie w działalności ewangelizacyjnej*. Katowice 1992 [mps] Biblioteka Teologiczna.

²⁴ J. Hampel: *Budownictwo organowe w archidiecezji katowickiej w latach 1992-2003 w świetle wskazań i wymogów liturgiczno-muzycznych*. Katowice 2004 [mps] Biblioteka Teologiczna; W. Obrzud: *Organy w kościołach Sosnowca: studium liturgiczno-instrumentoznawcze*. Katowice 2008 [mps] Biblioteka Teologiczna.

Zakończenie

Zasoby muzyczne BT stanowią pokaźny zbiór dokumentów gromadzony na przestrzeni kilkudziesięciu lat. Kolekcja literatury muzycznej wpisuje się w wielowiekowe tradycje śpiewacze diecezji katowickiej, wspierane i rozwijane przez liczne śpiewniki kościelne, modlitewniki i księgi liturgiczne. Muzyka i śpiew odegrały niebagatelną rolę w utrzymaniu wiary i polskości ludu śląskiego w okresie niewoli. Nabożeństwa liturgiczne odprawiane w języku ojczystym były inspiracją dla księży do nabywania mszałów i ksiąg liturgicznych oraz pobudzały śląski lud do sięgania po zbiory pieśni i okolicznościowe utwory muzyczne. Niemały wpływ na kształtowanie kultury muzycznej dawniej i dziś wywarli muzycy, dyrygenci i organiści, a także liczne chóry parafialne, przykościelne stowarzyszenia muzyczne i bractwa śpiewacze, które na bieżąco korzystały z dokumentów muzycznych. Gromadzona i praktycznie wykorzystywana w posłudze liturgicznej, organistowskiej i chóralnej literatura, trafiała do BT bądź to od samych twórców, bądź to od wydawców, a często od spadkobierców i ofiarodawców, systematycznie zasilając istniejący już zasób. Rosnące zainteresowania muzyczne studentów, a także prowadzone liczne badania naukowe pracowników Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego sprawiają, że zbiór literatury muzycznej jest stale powiększany o nowe tytuły i uzupełniany o niezbędne materiały archiwalne i antykwaryczne.

Bibliografia

- Bias H. (2012), *Kościelne zbiory muzyczne w Bibliotece Głównej Akademii Muzycznej im. Karola Szymanowskiego w Katowicach. Rekonesans badawczy*. „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, nr 2, s. 295–302.
- [Bibliografia] *Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych* [online] [dostęp: 2013-12-06]. Dostępna w World Wide Web: <http://www.fides.org.pl/cgi-bin/ebnt/makwww.exe?BM=1>
- Darowska M. (2012), *Dokumenty muzyczne w zbiorach Federacji Bibliotek Kościelnych Fides*. „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, nr 2, s. 89–108.
- E-ncyklopedia. *Encyklopedia wiedzy o Kościele katolickim na Śląsku* [online] 2012 [dostęp: 2013-12-06]. Dostępna w World Wide Web: http://www.encyklo.pl/index.php5?title=Strona_g%C5%82%C3%B3wna
- Grabińska U. (2012), *Powstanie i rozwój Biblioteki Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego*. „Fides. Biuletyn Bibliotek Kościelnych”, nr 2, s. 39–58.
- Hudek W. (2005), *Prawodawstwo muzyczno-liturgiczne w periodyku diecezjalnym (1925–2005)*. W: *Muzyka liturgiczna w Kościele katowickim 1925–2005*. Red. W. Hudek. Katowice, s. 53–78.
- Kaszuba D. (2005), *Archidiecezjalna Komisja Muzyki Sakralnej*. W: *Muzyka liturgiczna w Kościele katowickim 1925–2005*. Red. W. Hudek. Katowice, s. 81–101.

- Muzeum Organów Śląskich* [online] [dostęp: 2013-10-23]. Dostępny w World Wide Web: http://www.am.katowice.pl/?a=315_muzeum-organow-slaskich
- Paliński P. (1903), *Liturgika katolicka czyli wykład świąt, obrzędów i zwyczajów naszego świętego Kościoła*. Grudziądz.
- Pawlak I. (2001), *Muzyka liturgiczna po Soborze Watykańskim II w świetle dokumentów Kościoła*. Lublin.
- Reginek A. (2013), *Górnośląskie zbiory katolickich pieśni kościelnych z nutami wydane w Katowicach w XX i na początku XXI wieku*. W: *Kultura muzyczna Katowic i jej dzieje*. Red. A. Barciak. Katowice 2013, s. 19–205.
- Reginek A. (2004), *Księża kompozytorzy – twórcy muzyki sakralnej na Górnym Śląsku w XX w. – na podstawie repertuaru „Śpiewnika Kościelnego Archidiecezji Katowickiej”*. W: *Vobis Episcopus Vobiscum Christianus*. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Arcybiskupowi Damianowi Zimniowi w dwudziestolecie posługi biskupiej w archidiecezji katowickiej oraz w siedemdziesiątą rocznicę Urodzin. Red. nauk. W. Myszor, A. Malina. Katowice, s. 78–86.
- Reginek A. (2006), *Twórcy pieśni kościelnych na Górnym Śląsku w XX wieku (na podstawie repertuaru Śpiewnika kościelnego archidiecezji katowickiej)*. W: *Polska muzyka religijna – między epokami i kulturami*. Red. K. Turek, B. Mika. Katowice, s. 47–58.
- Sobór Watykański Drugi. Konstytucje, dekrety, deklaracje. Tekst łacińsko-polski*. Paris 1967.
- Turek K., Mika B. (2006), *Wprowadzenie*. W: *Polska muzyka religijna – między epokami i kulturami*. Red. K. Turek, B. Mika. Katowice, s. 7–10
- Tyrała R. (2010), *Cecyliński ruch odnowy muzyki kościelnej na ziemiach polskich do 1939 roku*. Kraków.
- Warząchowska B. (2008), *Zbiory Biblioteki Teologicznej w służbie społeczności akademickiej*. W: *Biblioteka otwarta. Wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego*. Red. M. Kycler, D. Pawelec. Katowice, s. 327–340.
- Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej*. Katowice 1976.
- Wiara, modlitwa i życie w Kościele Katowickim. Uchwały I Synodu Diecezji Katowickiej*. Wyd. 2. Katowice 2012.

Bogumiła Warząchowska

Music documents in the Theological Library of the University of Silesia in Katowice

Summary

Although the Theological Library of the University of Silesia in Katowice specializes in theological literature and related fields it also collects musical documents. The collection includes musical manuscripts, 19th and 20th century literature and contemporary works. The musical documents collected in the library are primarily missals, liturgical books, prayer books, sheet music and songbooks, periodicals and book series, handbooks, dissertations and electronic sources. The collection of musical literature is supplemented by archival materials and enlarged by new documents that are constantly used by academics and students of the Faculty of Theology, as they serve to the entire academic community.